

Stadsbyggnadsnämnden

Startpromemoria för planläggning av ny begravningsplats i Järva friområde

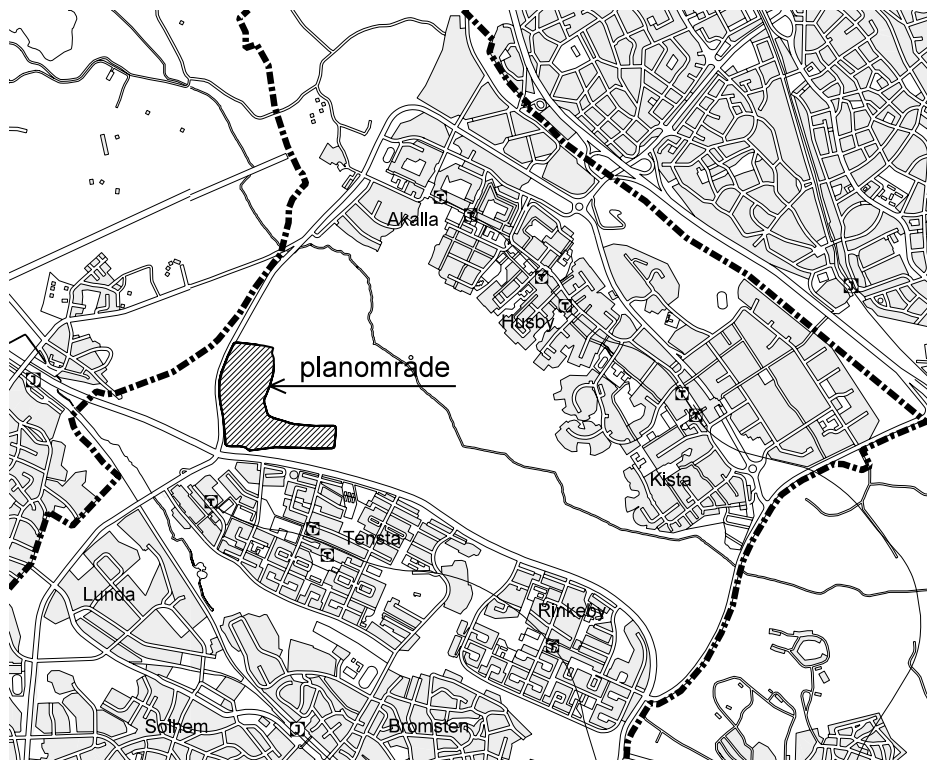
FÖRSLAG TILL BESLUT

Planarbete ska påbörjas för en ny begravningsplats i Järva friområde enligt tjänsteutlåtandet.

Ingela Lindh

Arne Fredlund

Bengt Andréén

SAMMANFATTNING

En detaljplan föreslås tas fram med det primära syftet att säkra tillgången på mark för begravningsändamål på lång sikt, men också med syfte att anlägga en lokal begravningsplats för befolkningen kring Järvafältet de närmaste åren. Behovet av ny mark för begravningsändamål är stort i nordvästra Stockholm. Planarbetet ska klargöra förutsättningarna för att lokalisera en ny begravningsplats i den sydvästra delen av Järva friområde.

Förslaget innebär att en ny begravningsplats med höga estetiska och funktionella ambitioner och med stor hänsyn tagen till befintliga och potentiella kultur-, rekreations- och naturvärden anläggs inom planområdet. Utbyggnaden ska ske etappvis under en period på minst 30 år. Arbetet med detaljplanen föreslås inledas med ett programsamråd.

UTLÅTANDE

Syfte

Avsikten med denna detaljplaneläggning är primärt att säkra tillgången på mark för begravningsändamål på lång sikt. I andra hand att göra det möjligt att inom planområdet anlägga en lokal begravningsplats för befolkningen kring Järvafältet de närmaste åren.

Bakgrund

Staden är genom kyrkogårdsnämnden huvudman för begravningsverksamheten i Stockholms stad. Staden har därmed samhällets uppdrag att tillhandahålla gravplatser till stadens befolkning. På flera av stadens elva befintliga begravningsplatser har i stort sett all mark som är möjlig att använda för kistgravar redan upplåtits för gravsättning. På längre sikt är behovet av ny mark för begravningsändamål störst i nordvästra Stockholm, främst behovet av mark för gravsättning av kistor. I södra Stockholm finns mark för gravsättning av kistor för överskådlig tid på Strandkyrkogården i Skrubba. I och med att befolkningen i stadsdelarna kring Järvafältet åldras ökar behovet av gravplatser. Staden måste sträva efter att kunna erbjuda minst 300 nya kistgravar per år nära dessa områden. Det är angeläget att staden kan erbjuda gravplatser så nära bostadsområdena som möjligt.

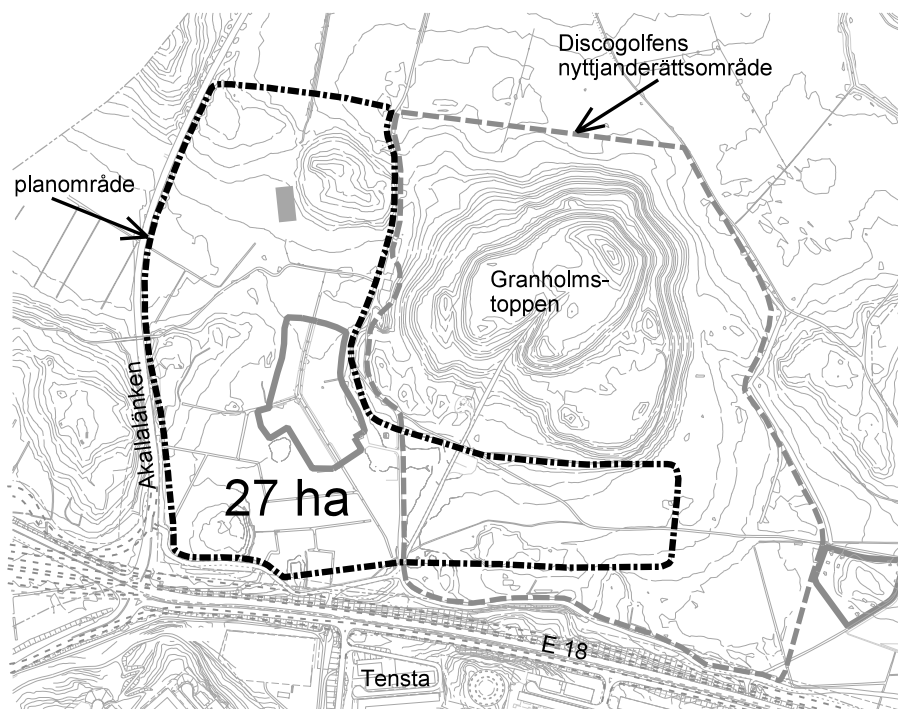
I förslaget till inriktningsbeslut för Järva friområde, som var ute på remiss våren 2003, föreslogs att en ny begravningsplats skulle lokaliseras till Hägerstalund, bl.a. på den mark där Barkarby motorstadion finns idag. I förslaget ingick att motorstadion skulle flyttas till annan plats. Förslaget har inte godkänts av stadsbyggnadsnämnden efter remissen. Kommunfullmäktige och länsstyrelsen beslutade hösten 2007 resp.

våren 2008 att motorstadion ska vara kvar fram till och med 2015. En ny begravningsplats måste därför lokaliseras till någon annan plats i nordvästra Stockholm.

Exploateringskontoret och stadsbyggnadskontoret har i samarbete med kyrkogårdsförvaltningen, stadsmuseet och trafikkontoret undersökt lämpliga platser för en ny begravningsplats i Järva friområde. Området norr om Hjulsta har befunnits mest lämpligt, med hänsyn till markförhållanden och trafikförsörjning samt till viss del till friområdets rekreations- och kulturlandskapsvärden. Dock har det föreslagna planområdet mycket stora kulturhistoriska värden som måste beaktas vid planläggningen.

Planområdets läge och omfattning

Enligt kyrkogårdsförvaltningens beräkningar behövs totalt ca 20-25 ha mark för att täcka behovet under minst 30 år. Beräkningen bygger på en tät utformning av begravningsplatsen. En bättre landskapsanpassad begravningsplats behöver större totalareal för samma antal gravar. Samtidigt kan en större areal inrymma skyddsvärda fornminnes- och naturområden.

Nuvarande förhållanden

Området ingår i Igelbäckens kulturresevat, vars syfte bl.a. är att utveckla området till ett aktivitetsfält för kulturella upplevelser och socialt umgänge. Enligt föreskrifterna för resevatet behövs ett tillstånd från stadsbyggnadsnämnden för att anlägga en ny begravningsplats.

Inom planområdet finns idag ett område med 70 odlingslotter, varav ett 30-tal används. Östra delen av planområdet innefattar en del av nyttjanderättsområdet för Järva discgolf. I norra delen av planområdet ligger Hästa gårds gödselanläggning. Eftersom begravningsplatsen kommer att byggas ut etappvis under en period på minst 30 år kan troligen dessa verksamheter ligga kvar under kortare eller längre tid även sedan begravningsplatsen börjat anläggas. Senare kan innehavarna av odlingslotter erbjudas lotter på annat håll inom friområdet, discgolfsen omstruktureras på Granholmstoppen och gödselanläggningen flyttas.

Översiktliga marktekniska och geohydrologiska undersökningar inom området visar att några mindre delar av planområdet har sådana markförhållanden att de direkt kan användas för kistgravar. För att övriga delar ska kunna användas krävs dels att vatten som idag tillförs området leds bort, dels viss uppfyllnad.

En arkeologisk inventering och utvärdering har gjorts, där tidigare registrerade forn- och kulturlämningar granskats och nyfunna lämningar dokumenterats. Fornlämningsmiljöerna har också bedömts utifrån upplevelsevärden och vetenskapliga värden. Flera miljöer har höga eller mycket höga värden.

Förslaget

Förslaget innebär att en ny begravningsplats med höga estetiska och funktionella ambitioner och med stor hänsyn tagen till befintliga och potentiella kultur-, rekreations- och naturvärden anläggs inom planområdet. Utbyggnaden ska ske etappvis under en period på minst 30 år.

En omväxlande natur med delar som helt kan lämnas orörda minskar anläggningskostnaden och ökar skönhetsvärdet på begravningsplatsen. Helt ”fredade” områden kan inrymmas i begravningsplatsen. Så har till exempel gjorts på Strandkyrkogården där stora delar av begravningsplatsen helt underordnats den natur som finns på platsen. Gravsättning sker direkt i befintligt fältskikt som sedan återställs i största möjliga mån. Denna modell efterfrågas av många storstadsbor som inte har tid att kontinuerligt sköta sina gravar. Kyrkogårdsförvaltningen kommer att i den mån naturförutsättningarna så tillåter arbeta på motsvarande sätt på en ny begravningsplats på Järvafältet.

Ett antal byggnader kommer att behövas, dels en lokal för den servicepersonal som skall sköta gravplatsen och förråd för maskinparken. Beroende på läge kan det också behövas en mindre ceremonilokal för dem som väljer att ha hela begravningsceremonin på platsen. För både begravningsgäster och andra besökare på begravningsplatsen kan det behövas ett väntrum/väderskydd med tillgång till toaletter.

Trafik

Begravningsplatsen skall kunna nås via körbar väg, men besökare ska också bekvämt kunna nå den med allmänna kommunikationsmedel. I

övrigt måste den kunna nås av begravningsföljen, begravningsbilar och skötselfordon. Det är ca 800 m från Hjulsta tunnelbanestation till planområdet. Hur begravningsplatsen kan försörjas med busstrafik får studeras vidare. Innan Förbifart Stockholm öppnas kommer begravningsplatsen nås med bil från Akallälänken. Sedan Förbifarten öppnats kommer trafiken eventuellt behöva ledas in från Hjulsta, t.ex. via en bro över E18 eller via överdäckningen vid Tensta vattentorn. Även detta behöver studeras vidare.

Försörjning

På begravningsplatsen behövs vatten, el och eventuellt fjärrvärme. Avlopp bör om markförutsättningarna är de rätta begränsas till endast normalt spillvatten från byggnader. Avledning av ytvatten från hårdgjorda ytor och tak bör kunna ske genom perkolation i mark.

Miljöpåverkan och landskapsanpassning

Planområdet ligger i Järva friområde – ett rikt kulturlandskap med stort värde för friluftslivet och som har en nyckelfunktion i den regionala grönstrukturen och därmed för regionens rika växt- och djurliv. Dessa värden behöver beaktas i planarbetet.

På begravningsplatsen kan värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas, vårdas och göras tydliga. En begravningsplats innebär också att andra estetiska, arkitektoniska och funktionella kvaliteter införs i området. Denna påverkan kommer att vara beroende av begravningsplatsens placering, storlek och samband med andra funktioner i omgivningen. Avvägningen mellan hur begravningsplatsen skall underordnas landskapets kvalitéer och vilka andra arkitektoniska och estetiska kvalitéer som tillförs området får lösas i detaljplaneringen. Begravningsplatsers möjlighet att skapa stillhet, ro, visuella och själsliga andrum är mycket viktiga.

Särskild omsorg måste läggas vid lokalisering av en begravningsplats i området på grund av närheten till Igelbäcken. Igelbäckens tillrinningsområde har klassats som ”ekologiskt särskilt känsligt” enligt miljöbalken och restriktioner finns därför i föreskrifterna för kulturresevatet vad gäller avledning av vatten och påverkan av grundvatten. Detta ställer stora krav på både lokalisering och utformning av en begravningsplats i området.

Miljöbalken anger att anläggande av en begravningsplats kan vara en miljöfarlig verksamhet. Dräneringsvatten från en kyrkogård är enligt miljöbalkens att anse som avloppsvatten. I miljöbalken står det att ”Med miljöfarlig verksamhet avses ... utsläpp av avloppsvatten ... med avloppsvatten avses ... vatten som avleds för avvattnings av en begravningsplats.” Risk för ökad tillförsel av föroreningar (t.ex. tungmetaller och mikroorganismer) till grundvatten bedöms som små.

Troligen kan planen antas få betydande miljöpåverkan, vilket innebär att en miljökonsekvensbeskrivning enligt miljöbalken behöver upprättas. Miljökonsekvensbeskrivningen kan också användas vid en even-

tuell prövning av begravningsplatsen som miljöfarlig verksamhet. Påverkan på kulturmiljön, naturmiljö, dagvatten samt grundvatten utgör troligen väsentliga miljöfrågor att belysa i miljökonsekvensbeskrivningen.

Finansiering

Kyrkogårdsnämnden kommer att stå för finansiering av en ny begravningsplats och framtida skötsel.

Planprocessen och tidplan

Eftersom begravningsplatsen innebär en relativt stor förändring inom ett natur- och friluftsområde med mycket höga kulturvärden föreslås att arbetet med detaljplanen inleds med ett programsamråd vintern-våren 2009. Eventuellt kommer en internationell arkitekttävling för utformningen av begravningsplatsen därefter genomföras. Planen bör därför kunna vinna laga kraft tidigast i slutet av 2010.

Stadsbyggnadskontorets bedömning

Kontorets ställer sig positivt till projektet eftersom det tillgodoser ett kortsiktigt och ett långsiktigt behov av begravningsplatser i nordvästra Stockholm. Begravningsplatsen kan också bli en ny mötesplats på Järva friområde som bidrar till sammanlänkningen av stadsdelarna kring friområdet i enlighet med visionerna i Järvalyftet. Långtgående hänsyn måste dock tas till områdets befintliga och potentiella kultur-, rekreations- och naturvärden. Tillgängligheten med bil och kollektivtrafik måste också lösas, liksom hur begravningsplatsen ska lokaliseras och utformas för att minimera störningarna från de framtida motorvägarna.
